

Ápning av museumsleder Harrieth Aira 08.06.2017

Báástede-vuosádusrahpam

Buorisboahkem vuosádusrahpamij. Dát la Árrana giessevuosádus ja vuosádus la aj ájnas tiemá birra, Báástede – mij la oarjiesámegiellaj ja mij merkaj máhtsadibme. Miján li dán bále aj guosse Atlantar-ábe nuppet bieles, så dan diehti dálkkuduvvá ieñjils giellaj uddni.

Velkommen til utstillingsåpning. Dette er Árrans sommerutstilling og omhandler tema Báástede, som betyr tilbakeføring på sørsamisk. Vi har i dag gjester fra andre siden av Atlanterhavet, av den grunn tolkes det i dag til engelsk, i stedet for norsk.

Dat vuosádus sjaddá dänná álles giesev gitta bárggemáno 21. Bæjvváj. / Utstillingen står til 21. august.

Dálla galgaj má Sámedikkess Sissel Mikkelsen vehi giehttot prosjevtav birra. Sissel la guhkemusát barggam dájna prosjevtajn dallutjis gá aktisasj barggo gaskan museaj ja Sámedigge bádi jáhtuj, ja sán la tjuovvum prosessav udnátjij. Valla majdis galga skihpudagá diehti de ij sán máhte oassálastet. Så mán galgav vehi tjelggit Báástede-vuosádusáv ja prosjevtav.

Báástede vuosádus rabáduváj Roandemin guovvamáno 6. bieje dán jage, mujtton 100-jage ávvudallamij aktijvuodan gá vuostasj sáme rijkkatjáhkanibme ásaduváj Roandemin 100-jage dás ávddál. Vuosádusrahpamij Roandemin Vuona Gánágis Gánágis Harald ja stáhtaministar Erna Solberg oassálastijda. Áebá la dal sáj dánna uddni gá mij uddni rahpam vuosádusáv dáppe. Valla gá sáj oassálastij rahpamij Roandemin de dálkkup mij dav mærkkan vuosádustiebmá le ájnas ássje sáme sebrudahkaj ja Vuonarijkaj tjoavddet.

Ápningastale av museumsleder Harrieth Aira. Jøraen Kintel tolket til engelsk i anledning besøk av amerikanske turister.

Vuosádus la vuostasj máhttelisvuohhta ávddánbuktet prosjevtav Báástede almulasjuohtaj. Prosjevtav baktu galggi badjelasj 2000 tuvsán sáme dávvera Vuona álmumkuseas Oslon máhtsaduvvat sáme guovlojda ja váraj váldeduvvat sáme museajs ma li Sámedikke háldadime duogen.

Vuosádusán vuojnne muhtemav dajs dávverijs majt dá guhtta sáme musea li válljim vuosedit muossádibmen dat kulturárbes majt dá dávvera fálli midjij udnásj bieje.

Dán vuosádusá duogen li Vuona álmumkusea ja Kulturhistávrálasj musea Oslon gudi uddni ájggujij dáj dávverijs, ja da guhtta sáme musea ma li: Saemien sijte, oarjiesámen Snoasan, midja Árran julevsáme guovdásj, Várdobáiki Sáme guovdásj markasáme guovlon, Davvi álmumgij guovdásj, Nuortta Rámsán, Ridduduottar musea Alle-Finnmarkon ja Dæno ja Várjjak museasijdda Lulle-Finnmarkon ja Sámedigge la aj dán vuosádusá duogen gá sij li ham aktan Vuona kulturrádjij ruhtadam dáv vuosádusáv.

Samisk Museumslaas utstilling av Báástede, fra venstre: Saemien Siite, Árran, Várdobáiki, Davvi álmumgij guovdási, Ridduduottar musea, Alle-Finnmarkon ja Dæno ja Várjjak museasijdda.

Sáme museadávverij máhtsadibme le læhkám guhkesájggásasj ássje ja sáhka majna sáme musea li mælggadav barggam. Juo dalloj gá Árran julevsáme guovdásj ásaduváj badjel 20 jage dás ávddál de lij ássje guovdátjin dánna, dan diehti gá musea ásadusáj ællim bárep dávvera musea háldon. Madin mij diedijma stuorra oasse kulturárbes lej váraj váldeduvvam Vuonarijka oajvemusájn. Ja jagij tjadi le Sáme musealihhto bajedam ássjev ja dajna barggam.

Dan diehti lij ávvosáhka dalloj gá Sámedigge dagáj sjehtadusáv Vuona álmumkuseajn ja Kulturhistávrálasj museajn jagen 2012 jut lahkke oasse sáme dávvertjoahkkes dáj museum galggi máhtsaduvvat ruoptus museajda Sábmáj. Ájálvisá vuodon le Vuona vælggogisvuohhta sámijda ietjá álgoálmumgim máhttet háldadit ietjasa kulturárbev. Duodden li dá dávvera ienebut ávkken ja ávnon álmumgij gá vuoseduvvi daj birrasijn gásstá akti ájgenis báhtin, ja ájálvis le aj dát máhtsedibme luluj oassen sábadusbargon gaskan sáme álmumga ja vuona stáhta mij la doajmmam gitta dat rájes gá Sámedigge ásaduváj jagen 1989.

Miján li dán bále aj guosse Atlantar-ábe nuppet bieles, så dan diehti dálkkuduvvá ieñjils giellaj uddni.

Edna oasse dávvertjoahkkes mij máhtsaduvvá Árranij le tjadnum julevsáme ja bidumsáme duodjeárbbáj ja merrasáme viessomij. Muhtem oase duodjeárbijs li gáhtomin, valla Báástede-prosjevtav baktu oadtjop ruoptus oasev mij árbbedábálasj duojes. Dávvera vaddi máhttelisvuodajt ælládahttet ja ádástuhttet ietjama árbbedábij. Dat vaddá máhttelisvuodav kulturrárbbev gaskostit ma dálásj mánájda ja nuorajda lulu árbbedábe

majt e des mujte jalik dábdá. Ja dávvera rahpi máhttelisvuodav ádá oahppamij ja máhtudahkaj, sáemmi báttá gá joarkket árbbedábijit viesájdahhtet.

Ja dajna mij barggap.

Ávdđálij guovlluj lip lávkkim ja sierraláhkáj dáj guokta maņemus jagijt lip riek buoragit ávdđánahtám bargov. Snjuktjamáno dán jage de rájjajma midja Árrana bieles ietjama listav ja sávuodasájt makkir dávverijt midja hálijdip galggi boahtet diehki.

Árranij galggi dávvera ma gulluji li julevsáme guovlluj ja bidumsáme guovlluj, ja aktij oadtjop 350 ádá dávvera Árrana dávvervuorkudahkaj. Dat la viehka állo gá mijá dávvertjoahkke ham de lassán suláj 80 prosentajn udnásj dássáj. Ienemus oasse dájs oabme dávverijs li Divtasvuonas (260), valla de li aj dávvera Hábmeris, Stájgos, Oarjep Fuoldás ja Fuoskos, Sálatvuomes ja Bájddáris. Átgalla dávvera li aj Bádádjos ja Bálágis ma gulluji julevsáme kultuvrraj.

Dá dávvera li állo duodjedávvera, dagu gápte, ave, sliehpá, gahpera, muottá ja sismuottá, dájvveduodje, káffavuossa, væsko, bárkávuoosa, nijbe, snjisskoma, náhpe, májde j.d. Da li aj muhtem vædtsaga ja muhtem sierralágásj dávvera dagu biernnasájde ja goabddá ma li mijá museaj ja álm mugij ájnna diehton ja dábdus ietjama kulturárbes oasev.

Ja dáj bievjij lip oadtjum diehtet plánaj milta de doajvop maerrádušá li dagádum dán tjavtja makkir dávvera galggi gási. Ja midjij de badján barggo vehi hiebadit ietjama vuorkudaklanjájt vuosstáj váldátjit dáj dávverijt, ja miján li diehttelis aj plána vuosedit dáj soamesláhkáj d.d ádá vuodovuosádusá.

Valla mij ep galga tjiegidit midjij le dárbbbo lasse rudájda jus galggap nahkat buoremus láhkáj háldadit ja vuosádallat dáv mij mijá mielas la ájnna oasse ietjama kulturárbes. Ja jus dal dá ruhtadimárbo tjoavdeduvvi de la doajvvo boahhte jage birán littji dá dávvera dáppe. Ja jus duodderudá e boade, de vierttip ájn vuorddet.

Sá iv mán galga des lasedit ienni gá ávtjtij dijáv gehtjadit gávájt ma vuosedi oasev dáj boandás kulturárbes mij galggá midjij ávkken boahtet.

Dij vuojnebihtit midja Árranin lep válljim vuosedit julevsáme nissungahperav ja sliehpáv.

Ja duodden gáváj vieddegárev, gáhkálsappev, tjoarvvebastiv ja stihkkadásav tjoarves. Da niellja maņemus duoje e ávvánis gávnnu mijá musean dálla. Miján li ádáággásasj tjoarvvebasti ja dav sáemmi vieddegárre dájves. Valla dálusj dájvvedávvera jalik tjoarvvedávvera ælla uddni mijá vuorkudagán. Sá dá máhtti vuosádussan man buoragit dá dávvera lulu ávkken gá dal báditji diehki, midjij museaj dutkam -ja duodastimbargguj, ja didjij álm mugin diehtusin dahkat julevsáme ja bidumsáme histávráv ja kultuvrrav.

Valla állu vuostak hiehpá dal mij musihkav niektip. Ja mij lip ávon gá Kalle Urheim galggá dáanna midjij ávdđánbuktet ietjas musihkav. Nav gák dij diehtebihtit de la Kalle Urheim almodam ietjas cd-av ja suv musihkka la riek buoragit vuosstájváldeduvvam masi mij lip riek ávon ja mihá.

Dat vuosádus sjaddá dánná álles gieseve gitta bárggemáno 21. Bæjvváj.

Árranij aalaqi dávvera ma gulluji li julevsáme guovlluj ja bidumsáme guovlluj, ja aktij oadtjop 350 ádá dávvera Árrana dávvervuorkudahkaj.

Árranin lep válljim vuosedit julevsáme nissungahperav ja sliehpáv.

Kalle Urheim ávdđánbuktá lávllagav midjij.

